

Saulkrastu novada pašvaldība
SAULKRASTU PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDE „RŪĶĪTIS”

Reģ. Nr. 4401901862, Stirnu ielā 23, Saulkrastos, Saulkrastu novadā, LV 2160
tālrunis 67952958, 67952635, e-pasts: bernudarzs.rukitis@saulkrasti.lv

APSTIPRINĀTS
Ar Saulkrastu PII „Rūķītis” vadītājas
08.05.2024. rīkojumu Nr.1/9/2024/3

IEKŠĒJIE NOTEIKUMI

Rīcības protokols vardarbības pret bērnu novēršanai

Saulkrastos

08.05.2024.

Nr.1/8/2024/2

Izdoti saskaņā ar
22.08.2023. MK noteikumiem Nr.474
“Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo
profilaktiskās veselības aprūpe, pirmā palīdzība
izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos”

1. Vispārīgie jautājumi

- 1.1. “Rīcības protokols vardarbības pret bērnu novēršanai” (turpmāk – protokols) izstrādāts ar mērķi nodrošināt katra Saulkrastu pirmsskolas izglītības iestādes “Rūķītis” (turpmāk – iestāde) audzēkņa fizisku un emocionālu drošību, radot vidi laba un godīga cilvēka attīstībai.
- 1.2. Protokols nosaka iestādes darbinieku rīcību vardarbības atpazīšanā, preventīvo pasākumu ieviešanā un rīcību, ja vardarbība ir konstatēta.
- 1.3. Darbā ar izglītojamo problēmsituāciju risināšanu tiek ievērota konfidencialitāte. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto, informācija, kuru par izglītojamo ieguvīs iestādes darbinieks, ir ierobežotas pieejamības, un ziņas, kas jebkādā veidā varētu kaitēt izglītojamā turpmākajai attīstībai vai viņa psiholoģiskā līdzsvara saglabāšanai, nav izpaužamas.
- 1.4. Fiziska vardarbība šī protokola izpratnē ir izglītojamā veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēka pielietojums.
- 1.5. Emocionālā vardarbība šī protokola izpratnē ir izglītojamā garīgo vajadzību ignorēšana, pašcienas aizskaršana vai psiholoģiskā ietekmēšana, negatīvi ietekmējot viņa emocionālo attīstību (1.pielikums “Vardarbības veidi”).
- 1.6. Protokols ir saistošs visiem iestādes darbiniekiem.

2. Vardarbīga rīcība bērnam pret bērnu

- 2.1. Darbinieks nekavējoties iejaucās, pārtraucot vardarbīgo rīcību.
- 2.2. Darbinieks atbalsta cietušo bērnu.
- 2.3. Darbinieks, ja tas ir grupas skolotājs, disciplinē vardarbīgo bērnu (2.pielikums "Disciplinēšanas metodes un pamatprincipi"). Ja iesaistītais darbinieks nav skolotājs, viņš vēršās pie grupas skolotāja, iepazīstina ar situāciju un skolotājs pieņem lēmumu par disciplinēšanas metodi.
- 2.4. Grupas skolotājs ar visiem bērniem aktualizē grupas noteikumus.
- 2.5. Tiek uzaicināti uz sarunu bērna likumiskie pārstāvji (turpmāk – vecāki).
- 2.6. Darbinieks raksta situācijas aprakstu, fiksējot notikuma datumu un laiku un informē iestādes vadītāju.
- 2.7. Pēc notikuma izvērtēšanas, ja tiek konstatēts, ka arī turpmāk bērna uzvedība apdraud savu un/vai pārējo bērnu drošību, veselību un dzīvību, vadītājs lemj par atbalsta pasākumu piemērošanu.

3. Darbinieka vardarbība pret bērnu

- 3.1. Jebkurš darbinieks, kurš redz cita darbinieka jebkādu vardarbīgu rīcību pret bērnu, nekavējoties iejaucās, lai pārtrauktu vardarbīgo rīcību.
- 3.2. Darbinieks atbalsta bērnu un izved viņu no šīs situācijas.
- 3.3. Darbinieks informē par situāciju iestādes vadītāju, sniedzot situācijas aprakstu.
- 3.4. Vadītājs veic pārrunas un situācijas analīzi ar iesaistīto darbinieku, nepieciešamības gadījumā piesaistot atbalsta speciālistus, vadītāja vietnieku izglītības jomā vai/un metodiķi.
- 3.5. Pēc notikuma izvērtēšanas, pēc nepieciešamības, iestādes vadītājam ir tiesības pielietot disciplinārsodus, atstādināt no darba vai uzteikt darba attiecības.

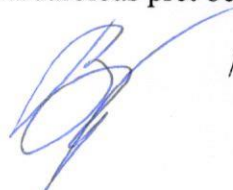
4. Vardarbības novēršanas preventīvie pasākumi

- 4.1. Lai pēc iespējas efektīvāk spētu identificēt un novērst vardarbības gadījumus iestādē, tiek veidota vienota izpratne par šiem jautājumiem visiem iestādes darbiniekiem:
 - 4.1.1. mācību gada sākumā tiek aktualizēti drošības noteikumi iestādē;
 - 4.1.2. pēc nepieciešamības, bet ne retāk kā reizi gadā, tiek aktualizēts protokols;
 - 4.1.3. tiek organizēti un vadīti izglītojoši semināri visiem darbiniekiem par bērnu emocionālo attīstību, komunikāciju ar dažādiem bērniem, disciplinēšanas metodēm u.c. (pēc vajadzības).
- 4.2. Skolotāji kopā ar bērniem:
 - 4.2.1. mācību gada sākumā katrā grupā visi kopā izstrādā savas grupas uzvedības noteikumus;
 - 4.2.2. rīta aplī iekļauj emocionālās audzināšanas un saskarsmi veicinošas aktivitātes;
 - 4.2.3. ja iespējams, organizēt Džimbasa drošības nodarbības 5 – 6 gadīgajiem bērniem.
- 4.3. Sadarbībā ar vecākiem:
 - 4.3.1. katra mācību gada sākumā vecāki iepazīstas un paraksta iestādes iekšējos noteikumus "Saulkrastu pirmsskolas izglītības iestādes "Rūķītis" iekšējās kārtības noteikumi";
 - 4.3.2. tiek veikta anketēšana, lai noskaidrotu vecāku vajadzības un gaidas (1 x gadā).
- 4.4. Ja kādā no iestādes grupām rodas problēmsituācija, kur nepieciešams atbalsts un risinājums skolotājiem vai bērniem, iestādes vadītājs aicina grupas skolotājus un atbalsta speciālistus (speciālais pedagogs, psihologs, vadītāja vietnieks izglītības jomā un/vai metodiķis), lai izvērtētu situāciju un izstrādātu nepieciešamos atbalsta mehānismus un rīcības. Šādas tikšanās tiek organizētas tik ilgi, līdz situācijai ir rasts risinājums.

5. Noslēguma jautājumi

- 5.1. Protokols stājās spēkā 2024.gada 1.septembrī.
- 5.2. Protokols ir pieejams vietnē saulkrasti.lv un iestādes skolvadības sistēmā Eliis.
- 5.3. Ar šī protokola spēkā stāšanos, atzīt par spēku zaudējušiem 2022.gada 23.augusta iekšējos noteikumus Nr.1/8/2022/2 „Rīcības protokols vardarbības pret bērnu novēršanai”.

Saulkrastu PII „Rūķītis” vadītāja

/J.Bukovska/

Vardarbības veidi

1. Fiziskās vardarbības veidi:

- 1.1. sišana ar rokām vai priekšmetiem,
- 1.2. grūšana, grūstīšana,
- 1.3. mešana, sviešana
- 1.4. purināšana,
- 1.5. knaibīšana,
- 1.6. žņaugšana,
- 1.7. purināšana,
- 1.8. saldēšana,
- 1.9. griešana,
- 1.10. dedzināšana, apdegumu radīšana,
- 1.11. ieslēgšana, ieslodzīšana,
- 1.12. neļaušana iet gulēt, aizmigt.

2. Emocionālās vardarbības veidi:

- 2.1. **bērna ignorēšana** - bērns tiek atraidīts, viņa svarīgās problēmas netiek pamanītas un attiecīgi apspriestas;
- 2.2. **bērna apvainošana** - bērns tiek apsaukāts, vainots par lietām, ar kurām viņam nav nekāda sakara;
- 2.3. **bērna terorizēšana** – regulāra bērna apvainošana un apsaukāšana, iedvešot bailes;
- 2.4. **bērns tiek turēts emocionālas spriedzes apstākļos** – regulāra bērna iebaidīšana un draudēšana;
- 2.5. **ņirgāšanās par bērnu** – no pieaugušo puses tiek radīti apstākļi, lai bērns bieži atrastos situācijās, kurās bērnu pazemo un kurās viņš kļūst par apsmieklu citiem;
- 2.6. **draudēšana ar fizisku pāridarījumu** – bērnam tiek izteikti draudi, kas ne vienmēr bērnam tiešā veidā ir saprotami;
- 2.7. **apzināta bērna morālo vērtību degradēšana** – iesaistīšana zagšanā, ubagošanā, u.c. prettiesiskos darījumos;
- 2.8. **kliegšana, lamāšanās uz bērnu.**

3. Vecāku nolaidība vai pamešana novārtā:

- 3.1. **fiziskā nerūpēšanās par bērnu** – bērnam nav pieejama vecumam un veselībai atbilstoša pārtika, bērnam laikus netiek mainītas autiņbiksītes, uz bērna raudāšanu nereaģē, izlaiž barošanas reizes, ja bērns raud, viņš netiek ņemts rokās un mierināts, bērna apģērbs nav atbilstošs laika apstākļiem. Bērnam netiek nodrošināta vajadzībām atbilstoša vide;
- 3.2. **emocionālā nerūpēšanās par bērnu** - bērns ilgstoši tiek atstāts bez pieskatīšanas, vienaldzīga attieksme pret bērna emocionālajā vajadzībām, to ignorēšana. Vecāku apzināta izvairīšanās no emocionālas tuvības ar bērnu;
- 3.3. **nerūpēšanās par bērna veselību** – bērnam nav ģimenes ārsta, netiek veiktas profilaktiskās potes, vecāki izlemj par bērna neārstēšanu slimības gadījumā (izvēlas zāles un to devas), bērnam netiek nodrošināta medicīniskā palīdzība;
- 3.4. **nerūpēšanās par bērna izglītību** – bērns bieži kavē iestādi, vecāki bērnu no rītiem nemodina, vecāki atsakās sadarboties ar iestādi, vecāki nerūpējas par bērnu spēju attīstību, vecāki neinteresējas par bērna sekmēm un pirmsskolas gaitām;

3.5. **nerūpēšanās par bērna sociālajām vajadzībām** – bērna izolēšana no normāliem, vecumam atbilstošiem sociālajiem kontaktiem.

4. **Seksuālās vardarbības veidi:**

- 4.1. **dzimumkontakts** – vagināla vai anāla aizskaršana, izmantojot jebkādus objektus, arī orālais sekss;
- 4.2. **bērna ķermeņa aizskaršana** – bērna intīmo un citu ķermeņa daļu aizskaršana glāstot vai skūpstot, bērna piespiešana aizskart, glāstīt vai skūpstīt pieaugušā intīmās ķermeņa daļas;
- 4.3. **bērna privātuma pārkāpšana** – bērna izsekošana un novērošana viņam izģērbjoties, vai arī bērna piespiešana atkailināties;
- 4.4. **bērna pakļaušana pieaugušā seksualitātei** – pieaugušā atkailināšanās bērna priekšā, seksuālu piedzīvojumu atstāstīšana un pornogrāfisku filmu un žurnālu rādīšana bērnam;
- 4.5. **bērna seksuālā ekspluatācija** – bērna pārdošana vai iesaistīšana seksuālu pakalpojumu sniegšanā vai pornogrāfisku materiālu ražošanā.

1. Disciplinēšanas metodes un pamatprincipi:

- 1.1. grupas noteikumi - skaidri un saprotami, saistīti ar drošību, pieklājību, ka nedrīkst darīt pāri ne sev, ne citiem,
- 1.2. kad noteikumi pārkāpti, runāt ar bērnu, paskaidrot, kāda bija vēlamā uzvedība, kāpēc jāuzvedas tā. Skaidri jāpasaka, ko no bērna sagaida,
- 1.3. disciplinēt nenozīmē sodīt!.
- 1.4. bērnam kaitējošas disciplinēšanas metodes: pēršana, raustīšana, kliegšana, apsūkšana (skat. Pielikumu Nr.1),
- 1.5. Latvijā bērnu fiziska sodīšana ir aizliegta ar likumu.

2. Metodes:

- 2.1. **uzmanības novēršana** (vairāk piemērota mazākiem bērniem),
- 2.2. **humors** (nedrīkst būt pazemojošs),
- 2.3. **verbāls pozitīvs pastiprinājums** - uzslava par rīcību, pūlēm, progresu, par to, kas bērnam izdodas. Teikt, ko darīt, nevis, ko nedarīt,
- 2.4. **motivācijas atrašana** - tiek veicināta bērna izjūta, ka viņš var paveikt nepieciešamo darbību,
- 2.5. **ignorēšana** - kad uzvedība nevienu neapdraud, bet bērns cenšas pievērst pieaugušā uzmanību caur nevēlamo uzvedību,
- 2.6. **apstādināšana** - kad bērns apdraud sevi vai citus, pieaugušais noteiktā balsī saka: "Stop!" vai "Nē" vai "Pietiek!". Ja bērns pakļaujas, paslavē,
- 2.7. **"pārtraukuma" metode "Stop" krēsls** (bērniem no 3g.):
 - 2.7.1. ja bērns ir informēts par noteikumiem, bet pārkāpj tos, viņš dodas uz pārtraukuma vietu (telpa nedrīkst būt slēgta), kur nav pieejamas rotaļlietas;
 - 2.7.2. bērnam jāpavada pārtraukuma vietā tik minūšu, cik viņam gadu;
 - 2.7.3. pēc pārtraukuma beigām bērns atgriežas pie iesāktajām nodarbēm, netiek kaunināts. Viņam netiek atgādināts, ko viņš nepareizi vai slikti darīja.
- 2.8. **Zvaigžņu kalendārs** (no 5g., problemātiskai, grūti maināmai uzvedībai):
 - 2.8.1. izvēlieties 1 konkrētu problemātisku uzvedību;
 - 2.8.2. kopā ar bērnu sagatavojiet kalendāru, kurā atzīmētas nedēļas dienas;
 - 2.8.3. kopā izvēlieties apbalvojumu (uzslava, individuāla uzmanība, spēle vai iespēja vadīt spēli, būt par dežurantu, u.c.);
 - 2.8.4. norunājiet, cik zvaigznītes nepieciešams līdz apbalvojumam;
 - 2.8.5. pieaugušajam ir jāvērtē reāla bērna uzvedība, uzreiz kalendārā jāiezīmē (jāielīmē) zvaigznīte. Bērns uzskatāmā veidā redz, ka viņam ir izdevies sasniegt mērķi;
 - 2.8.6. zvaigznītes nedrīkst atņemt par sliktu uzvedību. Tiek vērtēts tikai pozitīvais rezultāts. Ja nav paveikts, zvaigznītes tajā dienā nav, pieaugušais to nepiemin. Tādējādi bērns mācās, ka uzmanību viņš gūst tikai no vēlamās uzvedības;
 - 2.8.7. par metodes pielietošanu vienojas visa grupas komanda;
 - 2.8.8. pieaugušajiem jābūt disciplinētiem. Ja pieaugušais aizmirst vai nenovērtē bērnu, ticība metodei var zust.
- 2.9. **Loģiskās sekas** ir bērna iesaistīšana nodarījuma labošanā, seku novēršanā. Tās parāda, kāda ir vēlamā uzvedība, mudina bērnu ievērot noteikumus. Sekas māca bērnu pieņemt lēmumu. Uzvedoties nevēlamā veidā, bērns piekrīt tam, ka rezultāts būs konkrētās sekas. Lai pielietotu loģiskās sekas, bērnam ir jāzina noteikumi.